

Aicinājums Eiropas iedzīvotājiem pievērsties nevienlīdzībai un nodokļu taisnīgumam kā galvenajiem Eiropas attīstības programmas jautājumiem 2015. gadā, kas ir Eiropas gads attīstībai (EYD2015), un turpmāk („Godīgi nodokļi visiem“)

Šajā projektā ir apvienojušās divas no vislielākajām un pieredzes bagātākajām starptautisko nevalstisko organizāciju grupām — *ActionAid* un *Oxfam* —, lai sadarbotos ar astoņām citām nevalstiskām organizācijām (NVO) un kopīgi īstenotu aizraujošu un inovatīvu kampaņu, kuras mērķis ir palīdzēt Eiropas iedzīvotājiem sasaistīt viņu taupības un nevienlīdzības pieredzi ar nodokļu taisnīguma programmu. Šis ir vērienīgs plaša mēroga projekts, ar kuru iecerēts panākt ietekmi visas Eiropas līmenī 16 ES dalībvalstīs un iestādēs, izmantojot stratēģisko iespēju, ko sniedz Eiropas gads attīstībai (EYD2015).

Problēmas, ko mēs vēlamies atrisināt

Šis projekts ir vērsts uz nodokļu nemaksāšanas problēmu, kas jaunattīstības valstīm izmaksā 160 miljardus ASV dolāru gadā. Ir vajadzīgas izmaiņas valstu, reģionālā un starptautiskā līmenī, lai likvidētu nabadzības, nevienlīdzības un nevienlīdzīgas attīstības strukturālos cēloņus visā pasaulē. Šajā projektā esam identificējuši trīs pamatproblēmas, kam vēlamies pievērsties.

a. Starptautiskā nodokļu sistēma

Starptautiskā nodokļu sistēma ir izteikti orientēta uz bagāto valstu interesēm un ir veidota tā, ka starptautiskie uzņēmumi var ignorēt savu pienākumu maksāt nodokļus, apejot nodokļu likumus. Šīs problēmas pēc būtības ir strukturālas, un, lai tās atrisinātu, valdībām ir savstarpēji jāsadarbjas.

Pašreizējās G20/ESAO iniciatīvas, kuru mērķis ir pārstrādāt starptautiskos noteikumus par uzņēmumu ienākuma nodokli (*BEPS*), ir pilnībā nederīgas šim nolūkam. Taisnīga pasaules uzņēmumu ienākuma nodokļa sistēma ir iespējama tikai tad, ja tās veidošanā vienlīdzīgi iesaistās visas valstis. Tomēr realitātē vairāk nekā četrām piektdaļām pasaules valstu nav vienādas teikšanas sarunās par *BEPS*, savukārt lielajiem uzņēmumiem ir nesamērīgi liela ietekme šajā procesā.

BEPS nav pienācīgi ņemtas vērā dažas būtiskas problēmas, ar kurās saskaras jaunattīstības valstis. Nodokļu konkurence starp valstīm un tendence aizstāvēt bagāto „rezidentvalstu“ intereses ir novedusi pie tā, ka konkurences iespaidā notiek sacensība par pēc iespējas zemāku standartu noteikšanu, kas sakņojas starptautiskos divpusēju nodokļu un ieguldījumu līgumu tīklos.

b. Korporatīvā slepenība

Korporatīvā slepenība veicina izvairīšanos no nodokļu maksāšanas, jo tā ļauj starptautiskiem uzņēmumiem netraucēti novirzīt peļņu starp meitasuzņēmumiem, bieži vien ar tā dēvēto nodokļu oāžu starpniecību. Prasība, lai starptautiski uzņēmumi publisko savus saimnieciskās darbības pamatdatus, piemēram, pārdošanas apjomus, apgrozījumu, darbinieku skaitu un peļņu, norādot šādus datus **atsevišķi par katru valsti**, kurā tie darbojas, būtu ļoti spēcīgs instruments, kas ļautu jaunattīstības valstu nodokļu iestādēm un pilsoniskās sabiedrības grupām noskaidrot, kur varētu notikt peļņas novirzīšana un izvairīšanās no nodokļu maksāšanas.

Pilsoniskā sabiedrība jau ilgu laiku pieprasa publisku atskaiti par katru valsti atsevišķi [angl. *country-by-country reporting*, *CBCR*], gan veicot lobēšanu, gan ar acinājumiem plašsaziņas līdzekļos, gan rīkojot kampaņas, un tam visam ir bijuši zināmi panākumi. Tomēr pašlaik šis process ir apdraudēts, jo G20/ESAO

sarunās par *BEPS* ir izskanējis aicinājums arī turpmāk neizpaust šo informāciju, kas nozīmē, ka plašai sabiedrībai tā nebūs pieejama, un arī daudzām jaunattīstības valstu nodokļu iestādēm, visticamāk, būs grūti tai piekļūt.

c. Nodokļu līgumi

Galvenais jautājums nodokļu piemērošanā starptautiskiem uzņēmumiem ir par to, ciktāl Globālo dienvidu valstīm ir tiesības aplikt ar nodokļiem no tām aizplūstošos finanšu līdzekļus. Jaunattīstības valstu tiesības piemērot nodokļus reglamentē divpusēji līgumi, kas bieži vien ierobežo nabadzīgāko valstu tiesības iekasēt nodokļus par šādām finanšu plūsmām. Šo negodīgo nodokļu līgumu reforma novērstu peļņas novirzīšanu no nabadzīgākajām valstīm un ļautu šīm valstīm palielināt no starptautiskiem uzņēmumiem iekasētos nodokļu ieņēmumus.

Šādi nodokļu līgumi ir kļuvuši strīdīgu tematu galvenokārt šādu iemeslu dēļ:

- lai gan sākotnēji tie bija paredzēti, lai izvairītos no nodokļu dubultās uzlikšanas (kad vieni un tie paši ienākumi tiek aplikti ar nodokli abās līguma valstīs), realitātē, kad šādi līgumi tiek parakstīti starp Eiropas valsti un jaunattīstības valsti, nodokļu iekasēšanas tiesības (iespēja aplikt ienākumus ar nodokli) tiek lielā mērā piešķirtas bagātajām valstīm. Tādējādi šie līgumi ir netaisnīgi pret jaunattīstības valstīm, kuru iespējas aplikt ienākumus ar nodokli samazinās;
- tā kā šos līgumus izmanto, lai pazeminātu nodokļus, ko piemēro pārrobežu finanšu pārskaitījumiem, tie ir kļuvuši par vienu no pamatinstrumentiem, ko lielle uzņēmumi izmanto, lai novirzītu savu peļņu no valstīm, kurās tā gūta, uz jurisdikcijām, kurās tiem ir iespēja maksāt mazākus nodokļus vai nemaksāt tos vispār.

Politiskās pārmaiņas, ko mēs vēlamies panākt

Nākamo divu gadu laikā būs nozīmīgas iespējas starptautiskā līmenī panākt ievērojamu progresu attiecībā uz *CBCR*, jo īpaši Eiropas Savienībā. Mūsu projekta mērķis ir veicināt politiskās pārmaiņas trīs līmeņos:

1. **pasaules līmenī** — Eiropas Savienība un tās dalībvalstis atbalsta vispasaules foruma izveidošanu iekļaujot un godīgām sarunām par starptautisko uzņēmumu ienākuma nodokļa reformu;
2. **Eiropas līmenī** — ieviest pārredzamākus grāmatvedības noteikumus, kas nosaka pienākumu lieliem uzņēmumiem jebkurā nozarē publicēt finanšu pamatinformāciju (meitasuzņēmumu un darbinieku skaits, apgrozījums, peļņa un nodokļi). Tas palīdzētu nodrošināt nodokļu iestādēm iespējas rīkoties, lai panāktu, ka lieli uzņēmumi maksā nodokļus tur, kur tie veic reālu saimniecisku darbību;
3. **valstu līmenī** — piemērojamo ierobežojumu ietvaros projekta partneri var koncentrēties uz jebkuriem jēgpilniem politiskiem un aktīvas atbalstīšanas mērķiem, lai panāktu politiskās pārmaiņas valsts līmenī, kam būs nozīme mūsu iesaistīšanas un sabiedrisko kampaņu mērķu sasniegšanā. Tomēr saskaņotais valsts līmeņa mērķis būs mudināt ES dalībvalstis uzņemties saistības novirzīt nodokļu iekasēšanas tiesības uz Globālo dienvidu valstīm, īstenojot nodokļu līgumu faktisku reformu.

Mūsu projekta mērķi

Vispārējais mērķis — ES un tās dalībvalstis arī turpina veicināt godīgu un taisnīgu nodokļu reformu kā iekļaujošas un ilgtspējīgas izaugsmes virzītājspēku, kā arī nabadzības un nevienlīdzības mazināšanu un godīgākas attiecības starp attīstītajām un jaunattīstības valstīm saskaņā ar panākto vienošanos par laikposmu pēc tūkstošgades attīstības mērķu sasniegšanas (t. i., pēc 2015. gada). Kā to ir atzinusi [Augsta līmeņa darba grupa jautājumos par laikposmu pēc 2015. gada](#) un [Eiropas Komisija](#), jaunattīstības valstu nodokļu bāzes paplašināšana, apkarojot izvairīšanos no uzņēmumu ienākuma nodokļa maksāšanas un šī nodokļa apiešanu, ir būtisks solis uz to, lai tiktu atbrīvoti ilgtspējīgi valsts finansējuma avoti vērienīgas programmas īstenošanai pēc 2015. gada. Šis projekts nodrošinās to, ka sarunas par vietējo ieņēmumu paturēšanu valstī neaprobežosies tikai ar priekšlikumiem palielināt jaunattīstības valstu iespējas iekasēt nodokļus no to iedzīvotājiem, bet ietvers arī konkrētus pasākumus cīņai pret izvairīšanos no uzņēmumu ienākuma nodokļa maksāšanas un šī nodokļa apiešanu, kā arī nevienlīdzības mazināšanai. [ActionAid pētījums](#) liecina, ka, iekasējot nodokļus, kas pašlaik netiek iekasēti, līdz 2022. gadam varētu gūt papildu ieņēmumus aptuveni 520 miljardu ASV dolāru apmērā.

Īpašais mērķis — **sadarbojoties ar kampaņu īstenotājiem Globālo dienvidu valstīs, uzlabot ES iedzīvotāju kritisko izpratni un aktīvu iesaistīšanos Eiropas mēroga pasākumos, kas vērsti uz progresīvu un taisnīgu vispasaules nodokļu politikas reformu, it īpaši EYD2015 laikā.** Šis projekts palīdzēs ES iedzīvotājiem kritiski izvērtēt nodokļu politikas reformas procesus, tādējādi mudinot lēmumu pieņēmējus neatkāpties no to apņemšanās iesaistīt reformas procesos jaunattīstības valstis un ņemt vērā to intereses. Tas arī palīdzēs ES iedzīvotājiem neapmierinātību ar pieaugošu nevienlīdzību un taupības pasākumiem vērst uz konkrētu politikas programmu, kas varētu būt vērtīgi gan ES iedzīvotājiem, gan iedzīvotājiem jaunattīstības valstīs. Projekts sniegs ES iedzīvotājiem jaunas prasmes un nodrošinās to, ka viņu iesaistīšanās būs ieguldījums visaptverošā stratēģijā, kas vērsta uz konkrētām iespējām panākt pārmaiņas un kam tiks pievērsta lēmumu pieņēmēju uzmanība, lai vicinātu reālu situācijas uzlabošanu. Tas ļaus ES iedzīvotājiem rast domubiedrus citās Eiropas valstīs un jaunattīstības valstīs, tādējādi atvieglojot kopīgu kampaņu īstenošanu, lai panāktu globālas pārmaiņas, un ļaujot ES iedzīvotājiem justies kā daļai no Eiropas un pasaules mēroga kustības.

Mūsu pieeja

Rezultāts	Formulējot vienā vārdā
1. Uzlabota Eiropas iedzīvotāju (īpaši vecuma grupā no 21 līdz 30 gadiem) izpratne par taisnīgām un vienlīdzīgām nodokļu sistēmām un skaidrs iedzīvotāju atbalsts šādām sistēmām.	Komunikācija
2. Uzlabota studentu, pilsoniskās sabiedrības organizāciju un to atbalstītāju kritiskā izpratne par nodokļu politiku pasaulē, par to, kā iesaistīties sarunās par nodokļu politikas reformu, un to spējas īstenot kampaņas	Apmācība
3. Studenti, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un to atbalstītāji aktīvi iesaistās progresīvu Eiropas līmeņa nostāju formulēšanā par pasaules nodokļu politikas reformu, sadarbojoties ar aktīvistiem Globālajos dienvidos.	Iesaistīšana
4. Politikas veidotāji Eiropas Parlamentā un dalībvalstīs apņemas īstenot progresīvu nodokļu politiku, kas ir labvēlīga gan Eiropas iedzīvotājiem, gan iedzīvotājiem jaunattīstības valstīs.	Ietekme

Mūsu galvenie rīcības virzieni

<p>Komunikācija</p> <ul style="list-style-type: none"> Vēršanās pie vismaz 15 miljoniem eiropiešu ar pamatvēstījumiem par nodokļu taisnīgumu, tos uzrunājot ar tradicionālo/tiešsaistes/sociālo plašsaziņas līdzekļu un informatīvu kampaņu starpniecību „EYD2015“ bloga rīcības diena Stāsti no Globālajiem dienvidiem par netaisnīgas nodokļu politikas ietekmi uz jaunattīstības valstīm Vienlaicīgas vērienīgas kampaņas plašsaziņas līdzekļos 	<p>Apmācība</p> <ul style="list-style-type: none"> Novērtējums par to, kā sabiedrība uztver nodokļu tiesiskuma jautājumus Trīs pasniedzēju apmācības pasākumi pilsoniskās sabiedrības organizācijām un atbalstītājiem, kam seko 55 valsts mēroga apmācības pasākumi, kuros apmāca vairāk nekā 2000 kampaņu rīkotāju un aktīvistu no Eiropas un Globālajiem dienvidiem Vismaz 70 skolu un augstskolu uzrunāšana Digitāla mācību vide aktīvistiem, kas rīko kampaņas par nodokļu taisnīgumu Divas kampaņu rīkotāju konferences
<p>Ietekme</p> <ul style="list-style-type: none"> Specializēti veicināšanas īssaieti Dienvidu aktīvistu lobē Eiropas lēmumu pieņemējus par progresīvu nodokļu reformu 18 augsta līmeņa pasākumu organizēšana laikā, kad notiek būtiskas politiskas norises 	<p>Iesaistīšana</p> <ul style="list-style-type: none"> Vismaz 8000 studentu, pilsoniskās sabiedrības organizāciju darbinieku un atbalstītāju piedalās 140 ar nodokļu taisnīgumu saistītos pasākumos visās iesaistītajās valstīs „Nodokļu dzelzceļa tūre“ ar 9 Dienvidu aktīvistiem, kuri apceļo Eiropu un iesaista plašu sabiedrību, pilsoniskās sabiedrības organizācijas un lēmumu pieņemējus Vairāk nekā 20 000 cilvēku piedalās augstāka līmeņa pasākumos, kuros tiek pausts pārdomāts atbalsts progresīvai nodokļu reformai 100 atsevišķas akcijas sabiedriskās vietās

Papildus plānotajiem pamatpasākumiem projekta partneri identificēs un īstenos dažādus koordinētus pasākumus, lai reaģētu uz svarīgākajām politiskajām norisēm visā projekta gaitā. Šā procesa būtiska priekšrocība ir tāda, ka tas ļauj izmantot iespējas tieši tad, kad tās rodas. Politiskā vide mainās, tāpēc projekts ir veidots tā, lai tas būtu pietiekami elastīgs. Tas arī sniedz partneriem iespēju nostiprināt esošās attiecības ar ārējiem tīkliem, rodot aizraujošus un uz sadarbību vērstus veidus, kā īstenot kampaņas un dalīties resursos.

Valstis, kurās mēs darbojamies

- 16 ES dalībvalstis — Apvienotā Karaliste, Beļģija, Bulgārija, Čehijas Republika, Dānija, Francija, Īrija, Itālija, Latvija, Nīderlande, Polija, Slovēnija, Spānija, Ungārija, Vācija, Zviedrija;
- 3 Dienvidu valstis — Nigērija, Peru, Zambija.

Kas mēs esam

Īstenošanas partneri: [ActionAid UK](#), [ActionAid Denmark](#), [ActionAid Ireland](#), [ActionAid France](#), [ActionAid Netherlands](#), [ActionAid Sweden](#), [ActionAid Nigeria](#), [ActionAid Zambia](#), [Oxfam GB](#), [Oxfam Solidarite](#), [Oxfam Ireland](#), [Oxfam France](#), [Oxfam Germany](#), [Oxfam Novib](#), [Oxfam Intermon](#), [Glopolis](#), [Demnet](#), [LAPAS](#); [IGO](#), [Ekvilib](#), [Latindadd](#), [Za Zemiata](#).

Saistītie partneri: [ActionAid International](#), [Oxfam India](#), [Oxfam Mexico](#), [Oxfam International](#), [Platforma MVRO](#), [ChristianAid](#), [ActionAid Italy](#), [EPSU](#), [BPID](#), [IBIS](#)

Projekta vadība

Projektu „Godīgi nodokļi visiem” vada *ActionAid UK* un koordinē centrālā grupa, kas darbojas organizācijās *AAUK*, *Oxfam GB* (Apvienotā Karaliste), *Glopolis* (Čehijas Republika) un *Oxfam Intermon* (Spānija). Minētā grupa, kuru vada projekta vadītāja Sandra Martinsone, ir atbildīga par projekta vispārējo īstenošanu darbības līmenī, tostarp par projekta koordināciju, ziņošanu un efektīvu partnerattiecību pārvaldību. Centrālās grupas atbalsts projekta partneriem būs ļoti svarīgs, lai nodrošinātu, ka mēs varam īstenot savas ieceres, tādējādi sniedzot būtisku ieguldījumu mūsu izvirzīto mērķu sasniegšanā, un tas arī ļaus apzināt sinerģijas un iespējas gan iekšējā, gan ārējā līmenī.

Sazinieties ar mums

Adrese: 33-39 Bowling Green Lane, London, EC1R 0BJ

AAUK tīmekļa vietne: <http://www.actionaid.org.uk/>

Kontaktinformācija: Sandra.Martinsone@actionaid.org